

מראי מקומות - פסחים

פ.ט.

ומזכה את אחיו עמו וכו' שמע מינה יש ברירה כתב הריטב"א (גיטין כה), שלפי ההו"א שסוברת הגמרא שהבן הראשון זכה מטעם ברירה, אין הכוונה שאחר כך זיכה אחיו עמו, שהרי ודאי אין מזכין לאחר שחיטה, אלא סברו שדעת אביהם על העולה ראשון ועל מי שירצה הוא שיזכה בו, ומשום ברירה הוא זוכה בחלקו ומזכה לאחיו עמו.

ה. כדי לזרזן במצוות

הקשה הריטב"א (גיטין כה), שלפי זה מהו חידוש המשנה. ותירץ, שהחידוש הוא שכשיזכה לכולם אין אומרים שמה שחזר ואמר על מי שיעלה מכס וכו' הוא חזרה ממינוני הראשון, אלא כדי לזרזן במצוות עשה כן, והעולה ראשון הוא יהיה המזכה לאחיו, והם אוכלין תחת ידו. ובחי' הר"ן (שם) הוסיף, שיחלק הוא את הפסח בין כל אחיו.

ה. רבי שמעון אומר עד שיזרק את הדם

הקשה בתוס' רעק"א (מ"א), שהרי שיטת רבי שמעון שכל העומד לזרוק כזרוק דמי, וא"כ מדוע יכולים למשוך עד שיזרק הדם, והניח בקושיא. ובתפארת ישראל (בועז ב) תירץ, שלא אמר רבי שמעון כל העומד לזרוק כזרוק דמי עד שיהא ראוי לזריקה ממש על ידי שיקבל הדם בכוס, ומה שאמר רבי שמעון עד שיזרק אינו בדוקא אלא הכוונה עד שיקבל הדם בכוס ויהא ראוי לזריקה, ולתנא קמא רק עד שישחט.

ו. הא קא משמע לן דאף על גב דאימנוני עליו חבורה זו וכו' פירש רש"י, כל חבורה שלימה שנימנו על פסח אחד ימשכו כולם ידיהם הימנו, ודלא כרבי יהודה וכו'. והקשה השפת אמת, שבמשנה אין שום רמז שמדובר שנמשכו ראשונים ממנו, וגם עיקר חסר מן הספר בגמרא, שהיתה הגמרא צריכה לומר לאפוקי מדרבי יהודה. ולכך פירש באופן אחר, שהחידוש הוא שבעל בהמה שנמנו על בהמתו חבורה אחת, יכול הוא לחזור ולמנות עליו חבורה שלימה אחרת אפילו שלא מדעתם, ובלבד שיהא כזית לכל אחד מהחבורה הראשונה.

ז. אבל לימנות דברי הכל עד שישחט דאמר קרא וכו' הקשה השפת אמת, מדוע צריך פסוק לזה, הרי פשוט הוא שצריך לימנות קודם שחיטה, שהרי יש מצוה לשחוט הפסח, ואם אינו נמנה בשעת שחיטה, לא קיים מצות שחיטת הפסח. ותירץ, שהיה שייך לומר שהשוחט יזכה לכל מי שירצה אח"כ להמנות על פסח זה, וזכין לאדם שלא בפניו, קמ"ל הפסוק שצריך להמנות קודם השחיטה.

א. וניתי מותר הפסח ונימא אי דידי בעל מום וכו' הקשה השער המלך (קרבן פסח פ"ג ה"ט), כיצד יכול להביא מותר פסח, הרי הוא ממעט באכילתו, שהרי אם הוא מותר פסח הרי הוא שלמים, ונאכל ביום ובלילה, אבל אם הוא פסח אינו נאכל עד הלילה, ונמצא שממעט בזמן אכילת השלמים. ואין לומר שמותר הפסח נאכל ליום ולילה אינו בדוקא, ובאמת אינו נאכל אלא בלילה כמו פסח, שהרי כתבו התוספות לעיל (ע"א): שדין מותר הפסח נלמד מהפסוק 'ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל', וכתוב שם בפירוש שנאכל גם ביום. וכתב שסוברת הגמרא, שמשום הזמן הקצר שבין זמן השחיטה עד הלילה שלא יוכלו לאכול, אין זה נחשב ממעט באכילתו.

אבל השפת אמת הוכיח מזה, שהדין שקרבן פסח אינו נאכל עד הלילה הוא רק בפסח ראשון, אבל פסח שני שפיר נאכל אף ביום.

עוד הקשה השער המלך (שם ד"ה תו ק"ל), שאם זה מותר הפסח, הרי הוא ממעט באכילתו גם לענין המוח שבתוך העצמות, שאם הוא שלמים יכול לאכול המוח שבתוך העצמות, ואם קרבן פסח הוא אסור לשבור העצמות ולאכול המוח, והניח בצ"ע.

ב. אימר דקא אמרינן דאי עבד לכתחילה נמי

הקשו התוספות, וכי בשביל החשש שמא יהיה נותר או משום סמיכה וכו', יכנס לידי ספק כרת. ותירצו שטוב לדחות ספק כרת בשב ואל תעשה, ממה שיעשו רובם שלא כהוגן, שהרי רובם כבר יצאו דין פסח.

ותמה השאגת אריה (סי' לא ד"ה ובהכי) על תירוץ התוס', דא"כ נמצא שבשנים שנתערבו פסחיהם לא יהא הדין כן, ותמוה לומר כן, לפי שבפשטות דברי הגמרא אינם דוקא בה', אלא ה"ה ב'. ולכן כתב ליישב קושיית התוס' באופן אחר, שכיון שאינו אלא בדיעבד ולא לכתחילה ממילא הרי זה כאינו ראוי לבלילה, שמעכב. ומה שאמרו כל הניתנים בזריקה, שאם ניתנו בשפיכה כשהו רק אם ראויים לזריקה, שהזריקה עצמה אינה מעכבת, אבל אם אין ראוי כלל לזריקה הזריקה מעכבת, ואף שמה שאי אפשר לזרוק אינו אלא מספק, אבל למעשה אינו ראוי לזריקה. וזוהו ביאר הטעם שלא דיברה כאן הגמרא גם לגבי סמיכה וד' מתנות, משום שדינים אלו אינם מעכבים אפילו כשאינם ראויים לכך, ועי"ש מש"כ לחלק בדינים אלו, ולכך לא ידחו ספק כרת.

ג. כיון שהכניס הראשון ראשו ורובו זכה בחלקו